วิจัยความสำเร็จการพัฒนาประเทศ : กรณีศึกษาการปฏิบัติหน้าที่กับ คสช.

Research on national development success: A case study of working with the NCPO (National Council for Peace and Order)

[Received: September 7, 2026; Revised: September 9, 2026;
Accepted: September 10, 2026]

อมร วาณิชวิวัฒน์
คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Amorn Wanichwiwatana
Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University

CORRESPONDING AUTHOR
Amorn Wanichwiwatana, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand. Email: a.wanichwiwatana@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผ่านปรากฏทางการเมืองหลายด้านมาอย่างเหลือคณานับ มีการนำปัจจัยทางด้านทฤษฎีชนชั้นนำ ทฤษฎีการปฏิรูป และทฤษฎีรัฐธรรมนูญ เข้ามาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ในฐานะสมาชิกสภาปฏิรูปประเทศด้านการเมือง การดำรงตำแหน่งกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) และการเป็น โฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ได้สัมผัสปรากฏการณ์ที่ได้พบเห็นจากประสบการณ์ตรงนำมาศึกษาวิจัยเผยแพร่เกี่ยวกับการค้นพบ และความสำเร็จต่างๆ ในการทำหน้าที่คณะกรรมการชุดต่างๆ ขึ้นมา โดยหวังจะให้เป็นแนวทางและกระตุ้นเตือนให้กับผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ

คำสำคัญ: การรับใช้ประเทศไทย; คสช.; แม่น้ำ 5 สาย

Abstract

A constitutional monarchy governs Thailand and has witnessed countless political phenomena. Elitism theory, reform theory, and constitutional theory have been used to explain these events. As a member of the National Reform Council (Political Sector), a member of the National Reform Committee (Judicial Sector), and spokesperson for the Constitution Drafting Committee, having a firsthand experience with these phenomena. This has led to research and publication of findings and achievements from my work on various committees, with the hope of providing guidance and inspiration to those involved in national development.

Keywords: National service; NCPO (National Council for Peace and Order); Five rivers

บทนำ

ในปีพุทธศักราช 2557 ขณะนั้น คาดเดาได้ยากว่าสถานะของประเทศไทยจะเปลี่ยนไปอย่างไร ระหว่างประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตรย์ทรงเป็นพระประมุข เป็นระบอบเผด็จการเต็มรูปแบบ เพราะขณะนั้นประเทศอยู่ภายใต้การปกครองของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่ในสายตาของผู้เขียนเห็นว่า ไม่แตกต่างกัน เพราะประเทศไทยเคยผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านรูปแบบการปกครองทั้งสองประเภทมาแล้วทั้งสิ้น บางขณะอยู่ในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีทั้งที่เรียกกันว่า เต็มใบ ครึ่งใบ ค่อนใบ ก็เคยมาแล้ว ส่วนเผด็จการไม่ต้องพูดถึง จากสถิติตัวเลข (ย้อนรอย 24 มิถุนายน 2475 – (2568) : 93 ปีแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยไทย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 24 มิถุนายน 2568 ข่าวประชาสัมพันธ์) ถือได้ว่า ประเทศไทยและประชาชนชาวไทยคุ้นชินกับระบอบเผด็จการทหาร กินเวลายาวนานเกือบครึ่งหนึ่งของการปกครองในยามปกติ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ (2551) ประวัติการเมืองการปกครองไทย สถาบันพระปกเกล้า หน้า 29-33)

ในเวลานั้นกลุ่มการเมืองได้เกิดขึ้นหลายกลุ่มก้อน มีอำนาจควบคุมประชาชนที่เชื่อถือศรัทธา ถ้าแบ่งออกอย่างง่ายๆ ตามสีของเสื้อที่สวมใส่ก็จะแบ่งเป็น กลุ่มเสื้อสีแดง (สนับสนุนรัฐบาลประชาธิปไตย หรือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง หมายถึง รัฐบาลของ พตท ทักษิณฯ โดยเฉพาะ) กลุ่มเสื้อสีเหลือง (สนับสนุนและศรัทธาในระบอบเก่า คือ ราชาธิปไตย เป็นระบอบที่ศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์) และอาจรวมเอากลุ่มที่เกิดขึ้นภายหลัง ภายใต้การสนับสนุนของกลุ่มการเมืองทางฝั่งบุรีรัมย์ คือ กลุ่มเสื้อสีน้ำเงิน ซึ่งแยกตัวมีบทบาททางการเมือง แต่ดูเหมือนว่า ปณิธานหรือเจตจำนงจะสอดคล้องกับกลุ่มเสื้อสีเหลือง กลุ่มการเมืองเหล่านี้เคลื่อนไหวทางการเมือง

มีการเกี่ยวพันกับสังคม ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และบางภูมิภาคของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ กลุ่มเสื้อสีแดง ซึ่งเรียกว่าคนเสื้อแดง จะมีแรงสนับสนุนจากพรรคการเมืองแล้ว ยังได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชนทางแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสานอย่างเข้มข้น แต่สำหรับกลุ่มเสื้อสีเหลืองนั้น มีทั้งกลุ่มผู้สนับสนุนและมีแกนนำส่วนหนึ่งเป็นนักกิจกรรมจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และในภาคใต้ ที่เรียกตัวเองว่าเป็น “คนชั้นกลาง” เมื่อเสร็จการชุมนุมทางการเมือง จะกลับไประดมสรรพกำลัง และออกมาชุมนุมใหม่เมื่อสถานการณ์เหมาะสม เข้าตำราเรียกใช้ได้เสมอหากต้องการ มีนกหวีด และ มือตบ ทำด้วยพลาสติก เป็นอาวุธในการต่อสู้ ส่วนทางด้านคน เสื้อแดง ไม่น้อยหน้า ได้พัฒนา “ตีนตบ” ทำด้วยพลาสติกเหมือนกัน แต่เป็นรูปเท้าคน แทนที่จะเป็นรูปของมือเหมือนวิธีการที่กลุ่มแรกใช้ แลดูเป็นการประลองอาวุธกันทางปัญญา ไม่น่ามีปัญหาแต่ประการใด

เหตุการณ์ผ่านไป เกิดการปะทะกันบ้างประปราย ส่วนใหญ่เป็นการซุ่มโจมตีจากแต่ละฝ่ายโดยใช้วัตถุระเบิด หรืออาวุธปืนยิงใส่ไปยังเป้าหมายของแต่ละฝ่าย แต่อย่างไรแล้วผลของเหตุการณ์ปะทะเป็นเสมือนการจุดชนวนให้สาธารณะและทางการเห็นว่าเกิดความรุนแรงขึ้น ต้องการเรียกร้องความสนใจ และเพิ่มปริมาณผู้ชุมนุมให้มากยิ่งขึ้น ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในขณะนั้น คือ การทำให้การจราจรติดขัดและมีผลกระทบในการเดินทางอยู่บ้าง เพราะก่อนจะออกเดินทางไปที่ใด จะต้องมีการเช็คสอบกันเสียก่อนว่ามีเหตุชุมนุมเรียกร้องสิทธิที่ใดบ้าง สำหรับฐานที่มั่นของฝ่ายชุมนุมขับไล่รัฐบาล

ให้ลาออกนั้นอยู่ตามจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่จัดการชุมนุมขึ้นในสถานที่ใกล้กับทำเนียบรัฐบาล และบริเวณเชิงสะพานมัฆวาฬรังสรรค์

ก่อนหน้านั้นเคยมีเหตุการณ์เขม็งเกลียว มีทีท่าว่าจะลุกลามใหญ่โต ในสมัยของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ยังพักอาศัยอยู่ ณ บ้านสี่เสาเทเวศร์ เดิมเป็นบ้านพักทางราชการจัดให้ อดีตผู้บัญชาการทหารบกได้เข้าพักอาศัยในบ้านหลังดังกล่าว (*เปิดประวัติบ้านสี่เสา* บ้านพักคู่บารมี พล.อ. เปรมฯ โพสต์ทูเดย์ 26 พฤษภาคม 2562) ตามประวัติศาสตร์เคยเป็นบ้านพักรับรองของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกและนายกรัฐมนตรีในอดีต ความขัดแย้งทางการเมืองได้มีกลุ่ม นายจตุพร พรหมพันธ์ เดินขบวนเข้าไปใกล้กับบริเวณบ้านพัก ขับไล่พลเอกเปรม ฯ กล่าวหาว่าอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองหลายเหตุการณ์ (ดร. ธิกานต์ ศรีนารา และ รศ. ดร. นิยม รัฐอมฤต “*กลุ่มสี่เสาร์เทเวศร์*” สถาบันพระปกเกล้า 8 ธันวาคม 2554)

แต่เรื่องราวก็ผ่านไปและเงียบหายไป กระทั่งเดือนพฤษภาคม 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ในขณะนั้น กระทำการรัฐประหาร จับกุมตัวบุคคลสำคัญของรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พร้อมด้วยผู้นำเหล่าทัพทั้งทหารและตำรวจโดยพร้อมเพรียงกัน ขณะเข้าร่วมประชุมอยู่ที่สโมสรกองทัพบก ถนนวิภาวดีรังสิต มีแถลงการณ์ถึงเหตุผลความจำเป็นในการก่อการรัฐประหารครั้งนี้ว่า เป็นเพราะต้องการเข้ามาควบคุมสถานการณ์ความวุ่นวายของบ้านเมือง และมีการเรียกบุคคลต่างๆ เข้ามาปรับทัศนคติและรายงานตัว พร้อมกันนี้ก็มีการประกาศแต่งตั้งคณะปฏิรูปการปกครองประเทศในด้านต่างๆ รวม 11 ด้าน (ประกาศตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการสรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 22 มาตรา 30 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557) ทำให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรับใช้ประเทศชาติด้วยการทำหน้าที่ปฏิรูปด้านการเมือง ภายใต้บุคคลชั้นนำหลายคน ทั้งนักการเมือง นักวิชาการ และมีชื่อเสียงจำนวนราว 20 กว่าคนด้วยกัน

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาระสำคัญ ได้แก่

1.ทฤษฎีชนชั้นนำ (Elite theory) Jan Pakulski (2012) ในการนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับชนชั้นนำหรือผู้นำ ตัวแบบ คือ แม็ก เวบเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน เขาเสนอตัวแบบด้วยการฉายภาพความขัดแย้งตามแนวทางสมัยใหม่ นั่นคือ

1. มุ่งสู่การรวมศูนย์อำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐสมัยใหม่ และมีแนวโน้มจะมีแรงหนุนเสริมอย่างมากในกรณีของ ประชาธิปไตยที่เน้นมวลชนหรือคนหมู่มาก (mass democratization)
2. พึ่งพาและอาศัยเครื่องมือในการจัดการโดยเฉพาะองค์กรแบบราชการ โดยมุ่งไปที่ผู้นำที่มากบารมี (charismatic leaders) ซึ่งจะสามารถดึงความไว้วางใจและยอมตามผู้นำ

นอกจากนั้นแล้ว เขาพยายามอย่างยิ่งที่จะสลายความสับสนและภาพซ้อนของการถกเถียงเห็นได้จากบรรดานักรัฐศาสตร์สมัยใหม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับ ประชาธิปไตยเกี่ยวกับชนชั้นนำ (democratic elitism) เช่น ชัมสเตอร์ (Schumpeter) และบรรดานิสิต นักศึกษาร่วมสมัย ที่

ทำการศึกษาประชาธิปไตยและสิ่งที่เขาเรียกว่า ชนชั้นนำ (elitism) ตัวของเวบเบอร์ (Weber) ได้มองเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ช่วยอธิบายสภาวะของชนชั้นนำในการเลือกตั้งที่เราพบเห็นกันทั่วไปว่า ผู้ที่มีอิทธิพล กระทั่งก้าวมาเป็นผู้นำสูงสุดได้นั้น มาจากอิทธิพลทางการเมืองที่เขาเรียกมันว่า การเป็นชนชั้นนำทางการเมือง (Political elite) สามารถระดมผู้คนได้มากมายและทันท่วงที ซึ่งบรรดาผู้คนที่ถูกระดมนั้น กลับรู้สึกยินดีไปด้วยกัน เพราะเขามีสถานะเป็นเสมือน “ผู้สร้างราชา (King maker) หรือสร้างความสำเร็จให้กับนักการเมือง” อยู่ในที ความรู้สึกเช่นนี้ หารู้ไม่ว่าเป็นเกียรติ และน่าภาคภูมิใจมากสำหรับคนบางกลุ่มที่ไม่เคยได้รับเกียรติเช่นนี้มาก่อน

ตามทรรศนะของ แม็ก เวบเบอร์ (Max Weber) มีความชัดเจนอย่างมากต่อการวิเคราะห์ผู้ที่ขึ้นมามีบทบาททางการเมืองของทั้ง 2 ฝ่าย เพราะล้วนแล้วแต่ต่างมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนมวลชนได้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกลุ่มคนเสื้อเหลือง กลุ่ม คสช คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือแม้กระทั่งการก้าวขึ้นสู่อำนาจของฝ่าย พตท ทักษิณ ชินวัตร

2.ทฤษฎีการปฏิรูปทั่วไปและกระบวนการยุติธรรม (Theory of General Reform and Judicial Reform)

เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ของบทความวิจัยนี้ เป็นการเน้นย้ำถึงกรอบการปฏิรูปประเทศทั้งด้านการเมือง และ ตำรวจ จึงเห็นควรศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปด้านกฎหมาย (judicial reform) หากพิจารณากันโดยผิวเผิน เสมือนกับเป็นการปฏิรูปโดยทั่วไป คือ การเปลี่ยนแปลงพัฒนาสิ่งเดิมที่เป็นอยู่ หรือ ใช้ ปฏิบัติ ยึดถือ ให้มีความเหมาะสม ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ประเทศไทยมักคุ้นชินกับคำๆ นี้ และมีการปฏิรูปด้านต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง แต่ในด้านการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม มีการปฏิบัติอยู่บ้างเพียงแต่ไม่สู้จะได้เห็นสิ่งต่างๆ ที่เรียกว่าเป็นการปฏิรูปอย่างชัดเจน

ซึ่งการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปจะต้องควบคู่กับระบอบเศรษฐกิจ ในทางกลับกันความล้มเหลวของการปฏิรูปเศรษฐกิจ เป็นผลมาจากความไม่พอใจต่อระบบการเมืองมากกว่าปัจจัยอื่น อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด ผลจากความไม่มีประสิทธิภาพทางการเมืองโดยตรง เช่น การขาดนวัตกรรมทางการเมืองใหม่ๆ การใช้เครื่องมือในการทำงานที่ย่ำแย่ และอื่นๆ ในประการต่อมา สะท้อนได้จากความเห็นที่ไม่ลงรอยกันในเป้าหมายการทำงานของกลไกทางการเมืองจากส่วนกลาง ของประเทศซึ่งเป็นเช่นนี้เกือบทุกสังคม การคาดคะเนผลประโยชน์ที่ผิดพลาดในกระบวนการตัดสินใจทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ นำไปสู่ปัญหาทางการเมืองก่อนแล้วลุกลามบานปลายไปยังเรื่องเศรษฐกิจ Witold Morawsk (1987)

การปฏิรูปใด ๆ ไม่ควรจำกัดอยู่แค่คำจำกัดความทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว จะต้องกินความเน้นไปถึงนโยบายสังคมและสถาบันทางการเมืองในขณะเดียวกัน ปัญหาการปิดตัวของกิจการการล้มละลาย หรือการว่างงาน เป็นสิ่งที่จะตามมาในอนาคต จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการระดมความคิดไม่ใช่ติดอยู่กับ “คลังสมอง” think tank หรือ ผู้เชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียว เราจำเป็นต้องคงรูปแบบการปฏิรูป และต้องทำให้ดีกว่าเดิม L. ANTAL et. al. (1987)

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเปลี่ยนผ่านการยึดอำนาจมานับครั้งไม่ถ้วน มีความพยายามในการปฏิรูปประเทศด้วยวิธีการหลากหลาย น่าเสียดายที่วัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น

ขนบประเพณีของกลุ่มคนทางการเมืองไปเสียแล้ว คือ ไม่สามารถปรับแก้เปลี่ยนแปลงระบบให้สมบูรณ์ดียิ่งขึ้นได้อย่างแท้จริง มีการเน้นเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นเป้าหมายสำคัญว่า แต่ละปีประเทศไทยจะต้องมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือ จีดีพี (GDP) ที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างน้อย โดยตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงทางด้านเศรษฐศาสตร์ การเงิน เป็นสำคัญ

3.ทฤษฎีว่าด้วยรัฐธรรมนูญ (Constitutional theory)

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ แต่ละรัฐจะมีรูปแบบและรัฐธรรมนูญแตกต่างกันออกไป อย่างสหรัฐอเมริกาใช้รัฐธรรมนูญมากว่า 200 ปี โดยทำการแก้ไขเป็นครั้งคราว แต่ไม่เคยยกเลิกรัฐธรรมนูญเลย ขณะที่ฝรั่งเศสปัจจุบันอยู่ในยุคหรือสมัยที่ 5 ของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ นับแต่การยกร่างในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เป็นการเขียนเพื่อจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของสถาบันพระมหากษัตริย์ในขณะนั้น คือ พระองค์เอง และได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่อยมากระทั่งถึงยุคของนายพล เดอ กอ (Charles de Gaulle) ซึ่งเป็นสมัยที่ 5 ในยุคปัจจุบัน (Constitution of October 4, 1958)

ถ้าจะกล่าวถึงสาระสำคัญ หรือ หัวใจของรัฐธรรมนูญ ประเด็นที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ ประมวลว่าด้วยสิทธิของพลเมือง(Bill of Right) และหลักนิติธรรม (Rule of Law) ดังนั้นสำคัญที่การออกแบบรัฐธรรมนูญ หาใช่คำพูดสวยหรูในรัฐธรรมนูญไม่ ตัวอย่างคือ ประมวลว่าด้วยสิทธิพลเมืองของสหรัฐอเมริกา แม่แบบหนึ่งของประชาธิปไตย ปัจจุบันนี้มีความสนใจในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ 2 ประเด็นหลัก คือ การตีความ และ การละเว้นการตีความรัฐธรรมนูญ นั่นคือ ในสมัยเก่า นักเรียนรัฐธรรมนูญจะพยายาม “ตีความ” หรือ คิดหาหนทางในการอ่านทำความเข้าใจรัฐธรรมนูญ แต่สำหรับยุคใหม่ ผู้ศึกษาจะพิจารณาว่าจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องตีความหรือใส่ใจกับประเด็นใดๆ ในรัฐธรรมนูญ (Constitution of October 4, 1958) ประการสำคัญ หลักทุกหลักจะต้องประกอบด้วยการบริหารจัดการที่เป็นไปด้วยหลักนิติธรรมซึ่งเป็นหลักกฎหมาย หรือ การปกครองที่ยึดถือกฎหมายเป็นหลักในการอธิบายความและกำกับดูแลประชาชน

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด เชื่อมโยงและเกี่ยวพันกับกฎหมายอื่นๆ ในฐานะแม่บทของการบริหารราชการแผ่นดิน ควบคุมวางระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการกำกับดูแลประชาชน ด้วยการให้สิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมาย โดยมีรัฐสภาเป็นเครื่องมือที่สำคัญทำหน้าที่เป็นตัวแทนของปวงชน ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 20 ฉบับ พบว่าประชาชนโดยเฉพาะนักการเมืองและกลุ่มวิชาการด้านกฎหมายมหาชนยังมีความคับข้องใจในการร่างและโจมตีถึงผลจากความไม่ได้ผลของรัฐธรรมนูญว่าเป็นข้อบกพร่อง เหมือนอย่างฉบับปัจจุบันผ่านระยะเวลาการใช้มา10 ปีแล้ว แต่ยังคงมีเสียงเรียกร้องให้ปฏิรูปหรือแม้กระทั่งยุบเลิกการใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้มีการร่างขึ้นมาใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเอกสารและการค้นคว้าจากประสบการณ์ตรง ในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาปฏิรูปประเทศด้านการเมือง การเป็นกรรมการปฏิรูปประเทศด้านตำรวจ และ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับใช้ประเทศไทยเป็นสังคมวงกว้าง ประสบการณ์ตรงที่ได้จากภารกิจต่างๆ ถือเป็นการรวบรวมข้อมูลได้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการรวบรวมเก็บข้อมูลจากเอกสารหลักฐานต่างๆ ในการประชุมกรรมาธิการ การยกร่างกฎหมาย อาศัยการสังเกต สรุปและวิเคราะห์จากผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆ ในลักษณะของวิธีการวิจัยที่เรียกว่า participant observation

ทั้งนี้ การทำวิจัยครั้งนี้ไม่มีส่วนเกี่ยวพันกับบุคคลหรือสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลใดเป็นการเฉพาะ แต่จะเน้นข้อมูลความจริงซึ่งได้จากการประชุม หารือ เป็นสำคัญ ซึ่งมีองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิ คสช สนช สปท คณะรัฐบาล และ กรธ เป็นแกนหลักในการพัฒนาปฏิรูปเปลี่ยนแปลงประเทศ จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ทั้งบรรดาที่ปรึกษาต่างๆ เป็นแหล่งข้อมูลในระดับปฐมภูมิที่สำคัญ ช่วยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน และพยากรณ์ได้ในระดับหนึ่ง ผลได้จากการเก็บข้อมูลใน บันทึกประจำวันและรายงานผลการปฏิบัติงานช่วยให้การวิเคราห์และสังเคราะห์เจาะลึกในภาระงานต่างๆ

มีรายละเอียดและยากต่อการทำวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้โดยบุคคลอื่นซึ่งยากต่อการเข้าถึงข้อมูลและชั้นเอกสารต่าง ๆ เพียงเฉพาะในช่วงเวลา 2558 -2563 อันเป็นระยะเวลาที่ได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะแม่น้ำสายหนึ่งใน 5 สาย ของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเอกสารและค้นคว้าผ่านระบบข้อมูลในภาครัฐ ทั้งรัฐบาล รัฐสภาไทย และสภาปฏิรูปแห่งชาติอันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรัฐสภาของไทย ในขณะที่ทาง คสช กุมอำนาจอยู่นั้นพบว่าประเทศไทยเปลี่ยนผ่านการปกครองแบบประชาธิปไตยมาเป็นการปกครองในรูปเผด็จการทหาร โดยการอ้างถึงความบกพร่องในการบริหารราชการแผ่นดิน เฉพาะอย่างยิ่งความไม่สามารถเข้าจัดการปัญหาต่างๆ ได้ และจะกลายเป็นประเทศล้มเหลวในที่สุด (failed state) Charles T Call. (2008) ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะรักษาความสงบแห่งชาติ คสช. จึงมีดำริในการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีองค์กรปฏิรูปขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกว่า “สภาปฏิรูปแห่งชาติ” เพื่อทำหน้าที่ในการปฏิรูปประเทศ ต่อมาได้มีการปรับปรุงพัฒนา องค์กรปฏิรูป ตามภาระหน้าที่ที่เปลี่ยนไป ในยุคของรัฐบาลประยุทธ์สอง ถูกปรับย้ายเปลี่ยนชื่อเป็น “สภาขับเคลื่อนการปฏิรูป” หรือ ใช้เป็นภาษาอังกฤษว่า “National Reform Council” หรือ สปช. มีการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ แยกออกไปอยู่กับ สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เรารู้จักกันในนาม “สภาพัฒน์” แต่ตอนเริ่มแรกนั้นทางรัฐสภาไทย จะแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดร่วมคณะทำงานเป็นเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ อยู่ เพื่ออำนวยความสะดวกและจัดการเรื่องนัดหมายและเรื่องปลีกย่อยทางธุรการ ซึ่งจะว่าไปแล้วเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระไปได้ค่อนข้างมาก โดยที่

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศที่ว่านี้มีอำนาจและบทบาทหน้าที่เฉพาะส่วนที่สำคัญ กล่าวคือ (รัฐสภาไทย)

กรณีที่สภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญหรือสภาปฏิรูปแห่งชาติไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ จะมีผลให้สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันสิ้นสุดลง

กรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญพระราชทานคืนมาหรือเมื่อพ้นกำหนด 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป (รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557)

จะเห็นได้ว่าเมื่อสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ หรือร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป จะมีผลให้สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันสิ้นสุดลง และ “ให้มีการดำเนินการแต่งตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่” โดยในเวลานั้น ทางสภาปฏิรูปแห่งชาติซึ่งได้ร่วมเป็นสมาชิกอยู่นั้น มีการพูดคุยกันภายในว่ารัฐธรรมนูญนี้แรงไปไม่ควรรับร่าง สำหรับผู้นำการสนทนานั้นจัดว่าเป็นบุคคลระดับแกนนำคนสำคัญ สมาชิกฯ ต่างให้ความนับถือและเกรงใจ เป็นผลให้เมื่อผลลงมติเมื่อ 6 กันยายน 2558 ทางสมาชิกส่วนใหญ่มีมติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีบทสรุปจากนาย บวรศักดิ์ อุวรรโณ อดีตประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวไว้ว่า “เขาอยากอยู่ยาว” (มติชน 21 มีนาคม 2561)

เป็นอันว่า สภาปฏิรูปประเทศมีอายุเกือบหนึ่งปีเต็ม มีสภาพสูญสลายในทันที ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มีบทบัญญัติห้ามประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ รองประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ดำรงตำแหน่งประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ หรือกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

ในการทำงานในฐานะสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นสภาแห่งแรกที่มีการปฏิรูปประเทศได้ถูกตั้งขึ้น ถือว่าได้รับโอกาสและความสำเร็จเป็นอย่างสูงในการทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์และทำการวิจัยเกี่ยวกับพรรคการเมือง ระบบการเมืองของประเทศ ได้เรียนรู้ถึงข้อผิดพลาดต่างๆ ที่บรรดานักการเมืองทั้งหลาย เคยมีส่วนในการกระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์เข้าตนเองและพรรคการเมืองที่นักการเมืองเหล่านั้นสังกัด รวมทั้งได้มีส่วนในการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมืองขึ้น 1 ฉบับ ซึ่งใช้ในการบริหารจัดการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย โดยได้ดำรงตำแหน่งรองประธานคณะทำงานเกี่ยวกับการยกร่างกฎหมายพรรคการเมือง และอีก 1 ฉบับ คือ “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำหรับกฎหมายฉบับอื่นๆ นั้น ได้มีส่วนร่วมมากบ้างน้อยบ้างตามแต่วาระโอกาส และการเข้าร่วมในฐานะใด เช่น เป็นคณะอนุกรรมการ กรรมการ หรือเข้าไปสังเกตการณ์

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ)

ในห้วงเวลาต่อมา การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม เปรียบเหมือนเส้นเลือดใหญ่ของร่างกายมนุษย์ ทำนองเดียวกับ ถ้อยแถลงของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลที่ว่า ถ้า “ยุติธรรมไม่มา ประชาธิปไตยไม่เกิด” โดยที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึง “หลักนิติธรรม” โดยมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 3 ว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม (นายชัยชนะ ตัญจพัฒน์กุล. (2565). *หลักประชาธิปไตยกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 10 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ เอกสารวิชาการส่วนบุคคล น. 7) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ” ซึ่งหลักนิติธรรมนี้ โดยเฉพาะตำรวจเป็น องค์กรที่เกี่ยวพันกับการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนโดยตรง เมื่อ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประสงค์จะปฏิรูปกิจการตำรวจ โดยให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่งประกอบด้วย บุคคลพลเรือนที่มีความรู้ความชำนาญเชี่ยวชาญในเรื่องของ ตำรวจ เช่น นักวิชาการอธิบดี และผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานด้านการบริหารและกระบวนการยุติธรรม และอีกครึ่งหนึ่งมาจากอดีตพนักงานตำรวจและตำรวจที่ยังคงรับราชการอยู่ในปัจจุบัน รวมตัวเป็น “คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ)” ทำหน้าที่ประมาณหนึ่งปี นับแต่ได้รับการแต่งตั้ง โดยมี พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการ ปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ต่อมาภายหลังจากที่เปลี่ยนรูปของคณะกรรมการปฏิรูปเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ ได้มีการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งถึง 2 ท่าน เพื่อให้มีการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายหรือ “ พระราชบัญญัติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .....” ได้มีการแต่งตั้งให้ นายอัชพร จารุจินดา เลขาธิการสำนักงานกฤษฎีกา ในขณะนั้น ทำหน้าที่ประธานกรรมการฯ อยู่ชั่วระยะเวลาสั้นๆ จากนั้น จึงมอบหมายให้นายมีชัย ฤชุพันธ์ เข้ามาทำหน้าที่ มีการเปลี่ยนแปลงองคาพยพใหม่ทั้งในส่วนของกรรมการ อนุกรรมการ (ฐิติพร สังข์แก้ว และ ดร. อรรถสิทธิ์ พานแก้ว *สภาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ*. (2558). สถาบันพระปกเกล้า 18 พฤศจิกายน 2558) กระทั่งได้พรบ ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ http://www.royalthaipolice.go.th/laws เข้าถึงเมื่อ 0005 น วันที่ 9 สิงหาคม 2569) ขึ้นมาบังคับใช้ มีผลในการตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมข้าราชการตำรวจ คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ และ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ เพื่อให้ตำรวจได้ทำหน้าที่เป็นตำรวจของประชาชนตามความเชื่อของผู้ร่าง แต่ในความเป็นจริงการยกร่างกฎหมายใหม่ขึ้นมา เป็นไปในรูปเดิม คือ ตำรวจเข้ามาทำหน้าที่ในส่วนของคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ และดูเหมือนจะมาปกป้องผลประโยชน์ที่ตำรวจ “เคยได้” ไม่ให้สูญเสียไป มากกว่า “ปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม”

จากเหตุการณ์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ ต้องยุบเลิกองค์กรลง เหตุเพราะรัฐธรรมนูญซึ่งยกร่างโดย กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ชุด ศ ดร บวรศักดิ์ อุวรรโณ ไม่ผ่านการพิจารณาของสมาชิกสภาปฏิรูปฯ (*เรื่องเดียวกัน*. รัฐสภา) เป็นอันว่า สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติที่มีจำนวน รวมทั้งสิ้น 250 คน ต้องพ้นตำแหน่ง ไปโดยปริยาย บางคนกลับมาเป็น สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) อีกสมัยหนึ่ง บางคนข้ามไปเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และบางท่านไปเป็นรัฐมนตรีก็มี

ขึ้นกับแรงผลักดันและศักยภาพของบุคคลผู้นั้นหลายๆ ส่วนรวมกัน แต่ว่าการทำงานรวมตัวเป็นแม่น้ำ 5 สาย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 184 ง หน้า 124 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2561) คือ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่และมีบทบาทเป็นทั้ง สส. และ สว. ในขณะเดียวกัน ยังคงทำหน้าที่การปฏิรูปต่อไป คือ สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) คณะรัฐมนตรี (ครม.) และ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นรูปแบบบังคับที่ปรากฏอยู่ในเวลาต่อมาตามดำริของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ประสบการณ์ที่ได้จากการดำรงตำแหน่ง กรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) คือ การพบว่าการประชุมเพื่อฟังความเห็นจากทุกฝ่ายเป็นเรื่องยาก แม้ว่าประธานในที่ประชุม คือ พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ จะเปิดกว้างให้กรรมการทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ แต่ด้วยโต๊ะประชุมซึ่งมีความยาวข้ามห้องประชุมที่แยกออกจากกันด้วยฉากกั้นห้อง ทำให้ประธานเกือบมองไม่เห็นบุคคลที่อยู่ท้ายห้อง เพราะการจัดที่นั่งนั้น ได้จัดตามตัวอักษร

มีนักข่าวตั้งคำถามถึงการปฏิรูปตำรวจว่าได้ผลอย่างไร คำตอบที่กล่าวกับนักข่าวทุกครั้ง คือ “ได้ประชุม” ผลออกมาเป็นที่ทราบกันว่า สมาชิกที่เป็นตำรวจมีจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่ง เป็นสัดส่วนที่กำหนดไว้ใน พรบ. จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) (ราชกิจจานุเบกษา ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) เล่ม 134 ตอนพิเศษ 184 ง 18 กรกฎาคม 2560) คือ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งข้าราชการตำรวจตำแหน่งผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไปคนหนึ่งเป็นเลขานุการและบุคคลซึ่งเป็นหรือเคยเป็น และบุคคลซึ่งไม่เคยเป็นข้าราชการตำรวจ มีจำนวนฝ่ายละเท่ากันเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (เรื่องเดียวกัน หน้า 125) เจตนารมณ์ของการตั้งคณะกรรมการมีเจตนาที่ดี แต่ได้ซ่อนรูปไว้ เพราะจำนวนของบุคคลที่ว่า “ มีจำนวนฝ่ายละเท่ากัน “ ในทางปฏิบัติแล้ว ปรากฏว่าบุคคลบางส่วนที่เป็นพลเรือนกลายเป็นบุคคลมียศตำรวจติดตัว (กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นอดีตนายตำรวจ) ดังนั้น เมื่อถึงการลงมติเรื่องใดที่ต้องใช้การลงมติหรือการโหวต (vote) ทางฝ่ายพลเรือนซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำจะมีคะแนนเสียงน้อยกว่าอยู่ร่ำไป

เมื่อเป็นดังนี้แล้ว การจะหวังให้ผลของการปฏิรูปตำรวจทำได้อย่างที่สังคมต้องการจึงกลายเป็นเหมือนเรื่องเพ้อฝัน ยากที่จะได้สาระสำคัญของการวางแผนปฏิรูปหรือเป้าหมายให้เกิดขึ้นได้จริงอยู่จุดประสงค์แต่เริ่มเดิมทีนั้น ประธานกรรมการ คือ พลเอก บุญสร้าง ฯ ได้เน้นย้ำถึงความก้าวหน้าของตำรวจในสายพนักงานสอบสวนซึ่งมีความยากลำบากในการเจริญเติบโตในสายงาน จึงอยากเห็นการก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ ด้วยการวางระบบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการโยกย้ายแต่งตั้งรวมทั้งความก้าวหน้าในสายงานของพนักงานสอบสวนเสียใหม่ เรื่องนี้ พลตำรวจเอก วุฒิ ลิปตพัลลภ อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้กล่าวว่า พนักงานสอบสวนหากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาจะกระทบกับโอกาสและความเจริญก้าวหน้า บางครั้งต้องทำงานภายใต้ข้อจำกัดของผู้บังคับบัญชาซึ่งมีผลเสียหายต่อประชาชน (วุฒิ ลิปตพัลลภ,พลตำรวจเอก. (2556). *บทบาทและหน้าที่ของตำรวจกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร*. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.)

สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาของพนักงานสอบสวน ยากต่อการเยียวยาและให้ความยุติธรรมต่อประชาชน แนวคิดการวางโครงสร้างความเจริญก้าวหน้าของพนักงานสอบสวนจึงเกิดขึ้น มีการวาง career path (เส้นทางอาชีพ) ของพนักงานสอบสวนให้เติบโตได้ถึงรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ส่วนจะก้าวหน้าได้เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติซึ่งมีเพียงหนึ่งตำแหน่ง ต้องเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ แต่ในสายอาชีพของพนักงานสอบสวนนั้นหากจะยึดเป็นสายอาชีพหลักแล้ว มีสิทธิเจริญก้าวหน้าไม่อายผู้ใด จึงไม่ควรให้โอนย้ายไปที่อื่นอีก เพราะจะทำให้ขาดแคลนกำลังพล และเป็นช่องทางความก้าวหน้าที่ไม่เป็นธรรมกับเพื่อนร่วมงาน แต่ในที่สุดทางคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) มีมติให้สามารถโอนย้ายได้ในระดับต้น เช่น การเป็นพนักงานสอบสวนระดับไม่เกินสารวัตร แต่หากเติบโตไปเป็นผู้บริหารแล้วจะไม่สามารถโอนย้ายได้ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน

ในความเป็นจริงงานที่เป็นหัวใจของพนักงานสอบสวน คือ การบริหารสำนวนคดี แต่ละบุคคลจะมีความเชี่ยวชาญได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการคลุกคลีกับปัญหา ซึ่งพนักงานสอบสวนในระดับต่ำกว่าสารวัตรจะเป็นจุดเริ่มงานที่มุ่งเป้าหมายได้ชัดเจนที่สุด น่าเสียดายในมุมของพนักงานตำรวจหลายคนมองว่า โอกาสในการย้ายจะสูญเสียไปหากไม่ทำตั้งแต่เริ่มต้นในสายอาชีพ ซึ่งไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและแสดงความเห็นคัดค้านไป แต่ไม่เป็นผลเนื่องจากจำนวนเสียงสนับสนุนไม่เพียงพอ เพราะจำนวนสมาชิกที่เป็นตำรวจ และสมาชิกที่เป็นพลเรือนทั่วไปมีความเหลื่อมกันอยู่ และทางฝ่ายตำรวจมีจำนวนมากกว่าอยู่เล็กน้อยจากนายพลเกษียณที่มาดำรงตำแหน่งกรรมการ หรืออดีตนายตำรวจจำนวนหนึ่งซึ่งไปดำรงตำแหน่งด้านบริหารทางราชการพลเรือนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการทำให้ฝ่ายตำรวจมีเสียงเกินกึ่งหนึ่งโดยปริยาย

ในการพิจารณาลักษณะการทำงานของตำรวจ พบว่ายังคงเป็นแบบทหาร มีการอ้างอิงรูปแบบเฉพาะของทหารทั้งชั้นยศ ตำแหน่ง ยุทธวิธี ซึ่งอาจเหมาะสมกับประเทศไทย ในเมื่อยังมีคดีอุกฉกรรจ์ใช้ความรุนแรงอย่างมาก และเป็นอันตรายต่อผู้ไม่เกี่ยวข้องหากเกิดการปะทะขึ้นในชุมชนหรือในแหล่งที่มีผู้คนสัญจรโดยทั่วไป ตำรวจจะต้องได้รับการฝึกความชำนาญในการใช้อาวุธและปฏิเสธไม่ได้ว่า ยังมีตำรวจซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมยังคงใช้สิทธิการเป็นตำรวจ พกพาอาวุธไปในที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงในสถานบันเทิง ไนท์คลับ อาจทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและความเสียหายของทรัพย์สินเกิดขึ้นได้

ปัจจุบันนี้ตำรวจยังคงมีปัญหาในเรื่องการทุจริตคอรัปชัน ค่อนข้างสูงมาก เพราะความใกล้ชิดกับประชาชน ผู้กระทำความผิด ทำให้มีโอกาสในการใช้อำนาจหน้าที่แสวงประโยชน์ การที่นายตำรวจสัญญาบัตร ต้องมีการโยกย้ายเพื่อการเจริญเติบโต แต่ในส่วนของพนักงานตำรวจชั้นประทวนจะให้ฝังตัวอยู่กับชุมชนด้วยการมองปัญหาว่า จะมีความใกล้ชิดในเชิงตำรวจสัมพันธ์หรือตำรวจชุมชนได้ดีกว่า และในการล้วงลับข้อมูลต่างๆ ได้เต็มที่ ในทางความเป็นจริงเมื่อไม่มีการโยกย้ายไปไหน ตำรวจบางนายเริ่มแผ่ขยายอิทธิพล วางอำนาจ และถือตนว่าเป็นคนเก่าแก่ของสถานีตำรวจ นายตำรวจสัญญาบัตรที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาถูกบรรจุครั้งแรกอยู่ ณ สถานีตำรวจปลายทางเหล่านี้ เกิดความยำเกรงและเชื่อฟังคำแนะนำต่างๆ ไม่ว่าจะในทางดีหรือทางร้ายในทิศทางที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเมื่อมีโอกาสได้ศึกษาวิจัยขณะทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก Amorn Wanichwiwatana. (2005).

ตลอดระยะเวลาหนึ่งปีเต็มในการปฏิรูปงานตำรวจ น่าเสียดายที่มีคนเก่งอยู่มากแต่ด้วยข้อจำกัดทั้งหลายดังได้กล่าวมาแล้ว เป็นปัญหาสำคัญทำให้แนวทางหรือข้อเสนอที่มีการนำเสนอต่อที่ประชุมไม่ได้รับความสนใจ และอาจด้วยระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ค่อนข้างยากที่จะไปปฏิรูปตำรวจกันภายใน 1 ปี ทั้งที่ก่อนหน้านั้น มีความพยายามของคณะกรรมการฯ ที่ตั้งโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเอง เพื่อทำการศึกษาหานวัตกรรมความคิดใหม่ๆ เข้ามาเสริมงานตำรวจแต่ไม่ได้ผลคืบหน้า คือ มีข้อเสนอมากมายแต่ก็ถูกพิจารณาเก็บไว้ในชั้นหนังสือของสถาบันตำรวจ

หากจะนับรวมงานที่อาจสร้างประโยชน์ให้กับสายงานตำรวจโดยตรง อย่างน้อยมีการส่งเสริมให้มีการประเมินโดยกำหนดความเหมาะสมเป็นตัวตั้ง (หากไม่สามารถพิจารณาในรูปคณะกรรมการได้ให้ผู้มีอำนาจกำหนดรูปแบบในการพิจารณาตามความเหมาะสม ที่มา: ข้อกำหนด ก.ตร. ว่าด้วยการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2566 หน้า 14) กลับเข้ามาใช้ คือ สัดส่วนของบุคลากรตำรวจที่ผ่านการประเมินเพื่อความเหมาะสม และได้รับการสนับสนุนให้ก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่นั้น ไม่ควรมาจากด้านใดด้านหนึ่งมากจนเกินไป

สิ่งสำคัญและเป็นปัญหาทำให้องค์กรตำรวจเหมือนเป็ดง่อย คือ การมีภารงานและความรับผิดชอบมากมายมหาศาล ใหญ่เกินตัว ทำทุกอย่างและไม่เลือกงานทั้งๆ ที่ ไม่ใช่ความรับผิดชอบโดยตรงของตนเอง ต้องลดภาระต่างๆ ลงให้ได้ โดยใช้วิธียุบ เลิก หน่วยงานในสังกัด สตช (ตร.) ที่ไม่ได้ทำงานของตำรวจ เช่น ตำรวจรถไฟ ตำรวจป่าไม้ ตำรวจน้ำ แม้แต่ตำรวจจราจร เคยมีดำริที่จะมอบหมายงานเหล่านี้ ไปให้หน่วยราชการต้นสังกัด คือ ท้องถิ่นซึ่งอาจอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถ โอน ย้าย ไป หรือ ทำหน้าที่แทนในระยะแรก เหมือนหลายหน่วยงานที่มีการริเริ่มโดยมอบให้ตำรวจรับทำหน้าที่แทน เช่น พนักงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต) พนักงานในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช) พนักงานในกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น

โดยที่หลายหน่วยงานได้ยุบ เลิก ไปแล้วในปัจจุบัน เช่น ตำรวจน้ำ ตำรวจป่าไม้ กรณีของเจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้ทางกรมป่าไม้หรือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับไปดูแลจัดการ ผู้บุกรุกทำลายป่า หรือ ทรัพยากรอันมีค่าของประเทศ ทางตำรวจน้ำเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับหลายหน่วยงานแต่ละส่วนแยกย้ายไปดำเนินการ อาทิ กรมศุลกากรต้องจัดการกับผู้กระทำผิดด้วยอำนาจของตนอย่างเต็มกำลัง หรือในส่วนที่เกี่ยวกับกรมเจ้าท่า ทางกรมเจ้าท่าจะต้องจัดหาเจ้าหน้าที่หรือทำการฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะเจ้าหน้าที่ของตนเองให้พร้อมรับมือกับอาชญากรรมทางน้ำหลังจากที่พึ่งพาอาศัยเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเป็นระยะเวลานาน อย่างไรก็ตามมีข้อกังวลอยู่ในเรื่องของกำลังพลที่มีอยู่น้อย และเกี่ยวพันกับความรอบรู้ในงานซึ่งต้องอาศัยเวลา ขณะที่ตำรวจรถไฟนั้น เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท) จะจัดกำลังเข้ามาทำหน้าที่ในส่วนของสถานีรถไฟประจำจุดต่างๆ และความปลอดภัยในการเดินทางของประชาชนบริเวณล่อแหลม เช่น สามจังหวัดภาคใต้ หรือตามแนวตะเข็บหรือรอยต่อที่อาจมีเหตุการณ์ฉุกเฉินในรูปแบบต่าง ๆ

กรณีตำรวจจราจรที่เคยมีความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิกปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ที่จะโอนย้ายสรรพกำลังไปให้ท้องถิ่นแต่ละแห่งดูแล เรื่องหนึ่งที่พบเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ มีการถามกลับมาจากฝ่ายตำรวจว่า หากจะให้ตำรวจจราจรเป็นของท้องถิ่นจริงแล้ว ในการรับขบวนเสด็จ และการมีรถนำของตำรวจ จะทำอย่างไรซึ่งเมื่อเจอกับคำถามเช่นนี้ ดูได้

ว่าเป็นข้ออ้างของตำรวจที่จะยึดอำนาจทางการจราจรไว้กับตนเอง ส่วนหน่วยงานท้องถิ่นนั้นยังไม่มีความพร้อมที่จะแบ่งหรือลดทอนงานของตำรวจในส่วนนี้ลงไปได้

กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ)

กล่าวได้ว่าเป็นงานที่ท้าทายและมีชื่อย่อว่า กรธ. เป็นคณะกรรมการมีจำนวนรวมกันไม่เกิน 21 คน (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กรธ.) เป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ในการปฏิรูปร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์สูงสุดของประเทศ เพราะจะวางกฎเกณฑ์ แนวทางต่างๆ เอาไว้ นอกจากภาระงานในหน้าที่หลักด้วยแล้ว เปรียบเป็นงานวิจัยขนาดใหญ่ซึ่งไม่เคยทำมาก่อน ต้องศึกษารัฐธรรมนูญจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งในระบบสังคมนิยม และประชาธิปไตยอย่างที่ใช้กันในปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยต้องย้อนกลับไปศึกษาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการร่างขึ้นมา คือ ในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นรากฐานของการมีรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ เรื่อยมา มีโอกาสได้ทำหน้าที่สำคัญ คือ กรรมการและโฆษกของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แต่หลังการร่างดำเนินไปได้ประมาณ 6-7 เดือน อดีตผู้บัญชาการทหารพระธรรมนูญ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่สำคัญในครั้งนี้ได้ถึงแก่อนิจกรรม ทำให้มีจำนวนผู้ร่วมร่างมีทั้งหมด 20 คนด้วยกัน ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ฉบับที่ 20 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) มีอาจารย์มีชัย ฤชุพันธ์ ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการฯ โดยมีทีมจากสำนักงานกฤษฎีกาเข้ามาร่วมงานเป็นทีมเลขาธิการเขียนร่างหรือยกร่างรัฐธรรมนูญตามความเห็นของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ การร่างรัฐธรรมนูญจะต้องแสวงหาข้อเท็จจริง ด้วยการทำประชาพิจารณ์ประกอบร่างกฎหมายต่างๆ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างรอบด้าน และยังมีการทำประชามติว่าจะรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญอีกด้วย (ดร.พนารัตน์ มาศฉมาดล. (2563). *กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ* พุทธศักราช 2560 สถาบันพระปกเกล้า)

การร่างรัฐธรรมนูญดำเนินไปด้วยการเฝ้าติดตามของผู้สื่อข่าวประจำรัฐสภาและผู้สื่อข่าวที่อยู่รายรอบ ต่างสอบถามและได้มุมมองความคืบหน้าของการยกร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อหาฉันทามติไม่ได้ ซึ่งจะต้องเป็นไปด้วยความยินยอมพร้อมใจ เพราะเรามีสุภาพสตรี 2 ท่าน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังท่านอาจารย์ได้ให้ความเห็นว่า “ถึงแม้จะมีผู้หญิงเพียง 2 คน คือ ท่านอาจารย์ จุรี วิจิตรวาทการ และ ดร. กีรณา สุมาวงศ์ เป็นสตรีทางด้านสิทธิ และหน้าที่ของสตรีโดยตรง” (เป็นการเปรียบเปรย) ซึ่งฝ่ายชายอีก 18 คนจะต้องรับฟัง สิ่งที่เห็นได้ชัดจากกรรมการในส่วนของสตรี คือ การที่มองว่าโควต้าจำนวน สส. สว. หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา นั้นยังมีการละเลยองค์ประกอบในส่วนของสตรีอยู่มาก จึงเห็นควรให้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญถึงสัดส่วนของทั้งจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง และจำนวนผู้ส่งสมัครให้ประชาชนพิจารณา ซึ่งได้รับการคัดค้านจากบรรดาสมาชิกฝ่ายชายมากหน้าหลายตา แต่ในที่สุดท่านอาจารย์มีชัยฯ และคณะกรรมการอีกหลายท่าน ได้ทำการวิจัยและวิเคราะห์ตามประสบการณ์ว่า ควรสนับสนุนสิทธิสตรีเพราะประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีสิ่งต่าง ๆ เช่น สิทธิสตรีที่น่าสนับสนุนให้ทัดหน้าเทียมตากับนานาอารยประเทศ

นอกจากการเป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ที่เป็นกฎหมายสูงสุดของราชอาณาจักรแล้ว ยังทำหน้าที่ในส่วนของคณะกรรมการชุดย่อยต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายลูกหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิรองลงมาจากรัฐธรรมนูญ โดยดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการ

ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สส. ทำการออกแบบระบบการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรมมากยิ่งขึ้น ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย สส. ได้กำหนดแรงจูงใจให้พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครได้ ต้องทำตามกติกาและระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ เช่น เงินบำรุงพรรคการเมือง ค่าสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ที่ปีแรก 20 บาท สามารถให้มีค่าสมัครตลอดชีพได้ และคิดไปถึงการที่พรรคการเมืองจะหารายได้พึ่งพาตนเองอย่างไร เช่น พรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง จะสามารถคงสมาชิกภาพของพรรคการเมืองในระบบการเลือกตั้ง แต่หากพ้นสองสมัยไปแล้วไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเลย พรรคการเมืองนั้นจะถูกยุบทันที (ข้อ 5 มาตรา 90 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560)

การยุบพรรคการเมืองอาจมองว่าเป็นเผด็จการ มีรากฐานมาจากประเทศเยอรมันซึ่งเคยยุบพรรคนาซีของเยอรมันมาแล้ว (ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (สิงหาคม 2528). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง การยุบพรรคการเมือง โดยองค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.) เป็นเพราะพรรคนาซีของเยอรมันมีแนวนโยบายอันมีความเป็นเอกเทศและความคิดขัดต่อหลักของการไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกลุ่มใดๆ และจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับวิธีการของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองทางการของเยอรมันได้มีความเห็นสอดคล้องให้มีการยุบพรรคนาซีซึ่งตั้งโดย อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผู้นำเผด็จการของเยอรมันนีในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง การยุบพรรคการเมืองนอกจากที่กล่าวมาแล้ว หรือเกิดการควบรวมพรรคการเมือง (หมวด 9 การควบรวมพรรคการเมือง ที่มา : https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/105/1.PDF) ในส่วนของประเทศไทย ยังมีเหตุผลในการยุบพรรคการเมืองได้อีกดังนี้ (หมวด 8 การสิ้นสุดของพรรคการเมือง ที่มา :ร))

มาตรา 92 (มาตรา 92 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ศาลรัฐธรรมนูญ สามารถสั่งยุบพรรคการเมืองเมื่อมีเหตุผลข้อพิจารณาเข้าตามหลักเกณฑ์) เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

(1) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

(2) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(3) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 20 วรรคสอง มาตรา 28 มาตรา 30 มาตรา 36 มาตรา 44 มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 72 หรือมาตรา 74

(4) มีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่มีกฎหมายกำหนด

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

ในช่วงที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง สั่งยุบพรรค “ไทยรักษาชาติ” “พรรคก้าวไกล” รวมถึง “พรรคอนาคตใหม่” (คำสั่ง

ศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2563 เรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ 21 กุมภาพันธ์ 2563) ทางการเมืองไปแล้ว ถือเป็นพรรคการเมือง 3 พรรคใหญ่มีจำนวนสมาชิกที่ได้รับการเลือกจากประชาชนจำนวนมาก และกำลังเป็นพรรคที่เติบโต อย่างไรก็ตามกฎหมายมิได้ตัดโอกาสสมาชิกภาพของบรรดา สส. แม้ว่าจะมีการยุบพรรคการเมืองดังกล่าวไปแล้ว แต่ในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคได้กระจัดกระจายย้ายจากพรรคเดิมไปสู่พรรคใหม่หรือมีการซื้อหัว (ชื่อ) ของพรรคใหม่ไว้รองรับคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญไว้พร้อม เช่น กรณีของพรรคประชาชน ในปัจจุบัน (พรรคประชาชน https://peopleparty.or.th 9 สิงหาคม 2557) ถือเป็นผลงานหรือความสำเร็จที่เห็นได้ชัดว่า การร่างรัฐธรรมนูญ ได้ส่งผลดังที่กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และปวงชนชาวไทยจำนวนหนึ่งได้ตั้งความหวังไว้

ในโอกาสที่เข้ามาทำหน้าที่ประธานอนุกรรมการชุดต่างๆ และได้ทำหน้าที่โฆษกของคณะกรรมาธิการ มีบทบาทหน้าที่หลากหลายและเกี่ยวพันกับกลุ่มต่างๆ มากมาย นอกจากในส่วนของการเป็นรองประธานร่างกฎหมายที่มาของ สส. แล้ว ท่านอาจารย์มีชัยฯ ได้มอบภาระสำคัญให้คือ ส่วนของอารัมภบท หรือ คำปรารภของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการยกร่างได้ทำโดยท่านอาจารย์ฯ ขานชื่อกรรมาธิการแต่ละคน ซึ่งท้ายสุดแล้วเนื้อหาสำคัญของคำปรารภของรัฐธรรมนูญเขียนขึ้นโดย ศ. ดร. วิษณุ เครืองาม แต่กระนั้นก็ตามในเนื้อหาส่วนประกอบที่เขียนถึงสภาพการเมืองไทยในยุคนั้นของประเทศได้นำส่งร่างของส่วนตนเขียนไปด้วย แม้จะล่าช้ากว่ากำหนดที่วางไว้

นอกจากนั้น ส่วนที่เหมือนจะเป็นจุดสำคัญที่สุด คือ เรื่องกำหนดอายุเวลาทำงานของคณะกรรมการในองค์กรอิสระต่างๆ สมควรจะอยู่ 5 ปี หรือ 9 ปี ในส่วนนี้ ได้เสนอที่ประชุมให้พิจารณาให้เหมาะสม เพราะระยะเวลา 9 ปี ในทรรศนะส่วนตัวได้มองว่านานมาก และเป็นเวลาที่หากนับเป็นอายุการทำงานของรัฐบาลจะผ่านไปแล้วถึงสองสมัยด้วยกัน แต่ทางคณะกรรมการบางส่วนไม่เห็นด้วยต้องการให้ระยะเวลาคงเดิม เหตุการณ์เมื่อเป็นเช่นนี้ ทางอาจารย์มีชัยฯ ในฐานะประธานฯ จึงมีดำริให้คณะกรรมการลงมติ ซึ่งปกติแล้วกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ในชุดนี้จะไม่พยายามใช้การลงมติแต่จะใช้ “ฉันทามติ” หรือความยินยอมพร้อมใจเป็นหลัก เมื่อการหาฉันทามติไม่สามารถหาข้อยุติได้ การลงมติจึงเป็นทางเลือกสุดท้าย

ผลของการลงมติปรากฏว่า คะแนนไม่สามารถแบ่งแยกความเห็นได้เด็ดขาด ทางอาจารย์มีชัยจึงเสนอให้เป็น 7 ปี ตัวเลขที่มาของอายุทำงานของกรรมการในองค์กรอิสระต่างๆ เช่น กกต. ปปช. สตง. รวมถึงศาลรัฐธรรมนูญ เลยกลายเป็น 7 ปี ด้วยเหตุผลข้างต้น ทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกปกครองระหว่างกรรมการร่างรัฐธรรมนูญบางส่วนที่ไม่เห็นชอบด้วย กับตัวของผู้เสนอ คือ ตัวเลข 5 ปี อันเป็นที่มาของความจำเป็นต้องลงมติกัน แต่ถึงกระนั้น ความเป็นกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญต้องถือหลักว่า “สามัคคี คือ พลัง” เป็นคำชวัญประจำใจของพวกเราในการทำหน้าที่

ความเป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้มีโอกาสในการเข้าร่วมงานสันนิบาตของทางรัฐบาลที่จัดขึ้น ถึงสามครั้งในรอบระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ทางสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นเจ้าภาพการจัดงานจะให้ผู้เข้าร่วมงานได้ เฉพาะผู้ได้รับบัตรเชิญและแต่งกายเต็มยศ เนื่องจากเป็นงานพระราชพิธี มีแขกเหรื่อและทูตานุทูตต่างประเทศเข้าร่วมงานด้วยอย่างดาษดื่น

ตลอดระยะเวลา 4 ปี เต็ม ของการทำหน้าที่กรรมาธิการ มีการประชุมด้วยกันรวมทั้งสิ้น 500 ครั้ง หากประธานฯ ติดภารกิจสำคัญหรือมีเรื่องด่วนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จะมอบหมายให้รองประธานในที่ประชุมดำเนินการควบคุมการประชุมแทน

ทั้งนี้ การประชุมครั้งที่ 500 กลายเป็นเรื่องวิพากษ์วิจารณ์ในเวลาต่อมาถึงความสมบูรณ์หรือเนื้อหาการอภิปรายในที่ประชุมวันนั้นว่ามีผลอย่างไร เนื่องจากต้องการทราบแนวทางวินิจฉัยเกี่ยวกับอายุราชการของนายกรัฐมนตรีที่กำลังเป็นปัญหาในขณะนั้น แม้ว่าจะได้มีมติของที่ประชุมให้ตั้งคณะกรรมการในส่วนของการร่างคำอธิบายร่างรัฐธรรมนูญไว้ โดยมี ศ.ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ ทำหน้าที่ประธานที่ประชุม ซึ่งส่วนตัวได้เข้าไปร่วมเป็นกรรมการด้วย ในที่สุดแล้วทางศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเกี่ยวกับข้อปัญหานี้ว่า อายุราชการตั้งแต่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยเป็น คณะรักษาความสงบแห่งชาตินั้นต้องนับด้วย ดังนั้น การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยที่สอง จะเหลือเวลาอายุการทำงานไม่ถึง 4 ปี เต็ม เป็นเหตุให้พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีอายุการทำงานในสมัยที่สองเพียงระยะเวลาประมาณสองปีกว่าๆ เท่านั้น ซึ่งขัดแย้งกับความเห็นของตนเองและนักวิชาการอีกหลายท่าน โดยภายหลังที่ศาลมีคำวินิจฉัยดังกล่าวเสร็จสิ้น พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา และ พลเอก ประวิตร วงศ์สุวรรณ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งและยุติบทบาททางการเมือง สำหรับ พลเอก ประยุทธ์ฯ ได้เข้ารับราชการเป็นองคมนตรีในปัจจุบัน

บทสรุปและอภิปรายผล

กล่าวโดยรวม การได้ทำหน้าที่ในการเป็นกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง การเป็นคณะกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) และมาถึง การเป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ได้มีโอกาสเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับงานสำคัญของประเทศด้านต่างๆ และมีส่วนในการยกร่างกฎหมายที่สำคัญของประเทศ เช่น กฎหมายว่าด้วย ที่มาของ สส. และได้เสนอความเห็นอันเป็นที่มาของการประหยัดงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล นอกจากนั้นการได้ร่วมเป็นกรรมาธิการชุดร่างกฎหมายที่สำคัญ อาทิ กฎหมายพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา https://www.ratchakitcha.soc.go.th>2561>1.pdf) ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญเพราะแต่เดิมมายังไม่เคยมีกฎหมายที่ว่านี้ปรากฏในสารบบของศาลรัฐธรรมนูญมาก่อน เพื่อให้มีความชัดเจนและมีแนวทางคล้ายกับการทำงานของศาลยุติธรรมทั่วไป จึงได้บัญญัติขึ้นไว้เป็นหลักฐานและใช้งานมาถึงปัจจุบัน และมีผลบังคับใช้ต่อคดีสำคัญหลายคดี หรือเป็นแนวทางในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายครั้ง

การศึกษาวิจัยพบว่า การเข้าสู่อำนาจของ คสช. หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผลหรือมีนัยสำคัญจากการเป็นเพื่อนร่วมรุ่น หรือเคยรู้จักได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีชนชั้นนำ ที่ต้องดื่ม กิน และคลุกคลีกันอยู่พอสมควร เช่น กรณีบ้านป่ารอยต่อ (บ้านพักรับรองของ พลเอก ประวิตร วงศ์สุวรรณ) ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของผู้คนมากหน้าหลายตาทั้งเหล่า ตำรวจ ทหารในกองทัพ นักการเมือง และบุคคลชั้นสูง ได้พบเห็นการอาศัยอำนาจบารมีของผู้นำ (charisma leadership) ในการเข้าสู่ตำแหน่งของบุคคลต่างๆ

นอกจากนั้นแล้ว การปฏิรูปประเทศตลอดทั้งการร่างรัฐธรรมนูญ ที่ไม่ได้ผลดังตั้งใจไว้ มีปัญหาสำคัญเกิดจากการเริ่มต้นที่เน้นหนักไปในทางปฏิรูปเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และการร่างรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ หรือ bill of right ซึ่งเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในทฤษฎีรัฐธรรมนูญ ที่เป็นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ทำให้การร่างมีข้อจำกัดขึ้นมาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ที่เห็นได้ชัดคือ ในประเด็นว่าด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยที่มาของ สว. มีประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ในที่ประชุมเกี่ยวกับ กลุ่ม เพศ ของประชากร ทำให้การแบ่งหรือจำแนกจากเดิมมีมากกว่า 20 กลุ่ม ลดลงเหลือ 20 กลุ่มในที่สุด จะว่าไปบรรดาอนุกรรมการที่เข้ามารับตำแหน่งต่างเป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่มอยู่แล้ว จึงพยายามปกป้องและให้สิทธิเบื้องต้นกับกลุ่มก้อนของตนเองเป็นหลัก เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มวิชาการ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีความสำเร็จของการปฏิบัติหน้าที่ให้กับ คสช แท้จริงแล้วไม่ใช่การแสวงหาอำนาจหรือ การได้ยศ ตำแหน่ง อย่างที่มีการเข้าใจผิดไป แต่การปฏิบัติหน้าที่โดยแท้จริงแล้วเป็นเพียงงานวิชาการ จึงถือเป็นโอกาสดีที่จะย้ำเน้นถึงแก่นแท้สาระของภารกิจ และวงงานที่ได้เกี่ยวข้อง แม้จะเป็นหนึ่งในแม่น้ำ 5 สาย ที่ต้องทำงานประสานสัมพันธ์ สอดคล้องกัน มีโอกาสได้รู้จัก และทำงานเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ ทางภาครัฐอยู่มาก ถือได้ว่าเป็นการทำงานที่มุ่งผลสำเร็จเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติเป็นที่ตั้ง

เอกสารอ้างอิง

Academic Division, Secretariat of the House of Representatives. (2018). *Hot issue: Police reform to meet public needs*. Secretariat of the House of Representatives.

Constitutional Court of Thailand. (2020, February 21). *Constitutional Court Order No. 5/2020 regarding the Election Commission's request for the Constitutional Court to consider and rule on the dissolution of the Future Forward Party*.

Constitution of the Kingdom of Thailand (Interim), B.E. 2557 (2014). (2014, July 22). *Government Gazette, 131*(Part 55 A), 1–17.

Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017). (2017, April 6). *Government Gazette, 134*(Part 40 A), 1–90.

Election Commission of Thailand. (2025). *Tracing back June 24, 1932–2025: Ninety-three years of Thailand's transition to democracy* [Press release].

France. (1958). *Constitution of October 4, 1958*. Conseil constitutionnel. https://www.conseil-constitutionnel.fr/en/constitution-of-4-october-1958

Liptapallop, W. (2013). *The roles and responsibilities of the police concerning election law violations: A case study of the election of members of the House of Representatives*. Office of the Election Commission.

Maschamadol, P. (2020). *The constitution-drafting process leading to the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017)*. King Prajadhipok's Institute.

Meewong Utho, S. (2008). *History of Thai politics and governance*. King Prajadhipok's Institute.

Morawski, W. (1987). Economic and political reforms as factors in overcoming the crisis. *The Polish Sociological Bulletin, 80*(4). https://www.jstor.org/stable/44816286

Organic Act on Political Parties, B.E. 2560 (2017). (2017, October 7). *Government Gazette, 134*(Part 105 A), 1–41.

Organic Act on Procedures of the Constitutional Court, B.E. 2561 (2018). (2018, March 2). *Government Gazette, 135*(Part 12 A), 1–35.

Royal Thai Police. (n.d.). *Laws and regulations*. Retrieved August 9, 2026, from http://www.royalthaipolice.go.th/laws

Sangkaew, T., & Pankaew, A. (2015). *The National Reform Steering Committee*. King Prajadhipok's Institute.

Secretariat of the House of Representatives. (2015). *Proposals for rapid reform: National Reform Council*. Secretariat of the House of Representatives.

Sri-nara, T., & Rattamarit, N. (2011). *The Four Saturdays Group*. King Prajadhipok's Institute.

Tanchapatkul, C. (2022). *Democratic principles and the reform of the criminal justice process* [Individual academic paper, Rule of Law for Democracy Course, 10th cohort]. Constitutional Court College, Office of the Constitutional Court.

Tevanarumitkul, P. (2015). *Research report on the dissolution of political parties by the Constitutional Court's legal review body*. Office of the Constitutional Court.